

MAGYAR ELEMÉR

Nemzeti Rácsos Akadémia *Kezdő bűnözőknek*

Kedves leendő bűntársaim! Akkor, amikor a hazai bűnözőknek olyan komoly kihívásokkal kell szembenézniük, mint a kétharmados hatalom két hetes rendteremtési ígérete, és miközben, a határok eltűnése folytán, nyakunkon a nemzetközi konkurencia is, felmerül a szükségessége egy hatékonyabb nemzeti bűnözés alapjai lerakásának.

Az első Magyar Nemzeti Rácsos Akadémián a tanulmányaikat azok kezdhetik meg, akik a következő felvételi tesztkérdésekre megfelelő válaszokat adnak.

Jogtalan behatolás közben a lakástulajdonos tetten éri, hogyan reagál erre?

Bocsánatot kér, és szégyenkezve megcsináltatja a betört ajtót. (1 pont)

A lopott szajrét szétdobálva rémulten elszalad. (2 pont)

Azt állítja, a gázművektől jött ellenőrzésre. (4 pont)

Kiszúrja a tulaj szemét, hogy később fel ne ismerhesse őt. (6 pont)

A következő kérdés: valakitől tízmillió forintot sikerül elrabolnia, mihez kezd a pénzzel?

Visszaadja a sértettnek a jegybanki alapkamatokkal, mert megsajnálja őt. (1 pont)

Éjszaka elássa vasalt ládikában, egy odvas fa tövében. (2 pont)

Az összes pénzt koktélokra és nőkre költi. (4 pont)

Nyomban elhatározza, hogy lop hozzá másik tízmilliót. (6 pont)

A harmadik tesztkérdés: amennyiben a rendőrség elfogja és gyanúsítottként kihallgatja, miként viszonyul ehhez?

Sírva beismeri a bűneit. (1 pont)

Konokul tagad és ragaszkodik az ügyvédjéhez. (2 pont)

Játssza a hülyét mindaddig, amíg nincs ellene megdönthetetlen bizonyíték. (4 pont)

A kihallgatójának leharapja az orrát. (6 pont)

Végül a negyedik, s egyben utolsó kérdés. Miként viselkedik, ha életfogytiglani büntetésre ítélik?

Naponta kegyelmi kérvényt ír a köztársasági elnöknek. (1 pont)

Szerelmi kapcsolatba lép a börtönparancsnokkal. (2 pont)

Mindenképpen és bármi áron megpróbál megszökni. (4 pont)

Leszúrja néhány ellenszenves zárkatársát, mert neki már úgyis teljesen mindegy. (6 pont)

Az eredményes felvételi vizsga ponthatára: 20 pont. Akik ezt nem képesek elérni, azok se adják fel a reményt, meg lehet ezt fehér asztal mellett is dumálni. A tíz pont alattiakat az Apostoli Szentszékhez boldoggá avatásra felterjesztjük.

Az Akadémiai hallgatóvá válás kiemelt feltétele, hogy a felvételt nyert kezdő bűnözők kötelezik magukat arra, miszerint a tanulmányaik befejezését követő legalább öt évig nem hagyják el az országot, hanem itthon bűnöznek.

Kéremszépen, ezt semmiképpen ne tekintsék valamiféle röghöz kötésnek, ahogy ezt egyes rosszindulatú ellenzéki bűnözők próbálják meg beállítani!

Bízom abban, hogy a Magyar Nemzeti Rácsos Akadémián megszerzett alapfokú bűnözői ismeretek kellő haszonnal járnak majd mindazok számára, akik még nem szánták rá magukat az első balhójuk elkövetésére, és akiknek a pénzmosásról a nadrágban felejtett ezres, a kerítésről pedig a házukat övező palánk, és nem egy strici jut eszükbe.

Már a kezdet kezdetén szögezzük le, hogy a különféle áltudományos, marxista és egyéb téveszmékkel ellentétben az embert nem a munka tette emberré, hanem a bűnözés. Már a fáról is azért merészkedtünk le annak idején, hogy gyorsabban utolérhessük és agyonverhessük a szomszédos horda tagjait.

A Földgolyón azóta is folyamatos az ellenségeskedés, háborúskodás, vagyis az emberölés, betörés, rablás és így tovább. Csakhogy, amennyiben ezeket az Isten, a Haza vagy a magasztos Igazság nevében a politikusok parancsára (és hasznára) követik el, azokat hőstettnek, utólag pedig történelemnek hívják. Viszont, ha az ember a saját elhatározásából vetemedik ilyesmire, akkor ugyanezeket bűncselekménynek, múltbeli összességüket pedig priusznak nevezik.

Hát nem felháborító, hogy amíg az ismeretlen katonának szobrot emelnek, az ismeretlen bűnözőt körözik?

Na, de hogyan is kezdjünk hozzá a bűnözéshez?

Tanúsíthatom, nem is olyan könnyű bármilyen balhét elkövetni, mint ahogyan azt a laikus feltételezné. Némelyek még olyan egyszerű, hétköznapi művelet közben is, mint éjjel egy lakás ablakának pajszerrel felfeszítése, és oda való bemászás, olyan stressz alá kerülnek, hogy kénytelenek a szükségüket a helyszínen elvégezni. Egyik – egyébiránt tehetséges, jóra való – tanítványomnak, aki épp' akkoriban szabadult korábbi börtönbüntetéséből, a tethelyen sürgős késztetése támadt. Ez

önmagában persze még nem lett volna baj, ám hirtelen nem találva mást, a fenekét fegyintézeti eltávozásának igazolásával törölte ki. Hiába csodálkozott aztán, hogy bár kesztyűben dolgozott, cipőire zoknit húzott, sőt a lakásban paprikát és borsot szórt szét – a nyomozókutyák megtevesztése végett –, mégis rövid időn belül elkapták.

Az ilyesfajta izgalmak ellenszereként sokan alkoholt használnak. Egy-két feles után a gátlásaink oldódnak, s már nem is félünk annyira az idegen portán. Ám ilyenkor az önkontroll és a koncentráció képesség is csökken, és könnyebben követünk el utólag már helyrehozhatatlan baklövéseket. Miként az a kolléga, aki nagy boldogan elvitte a pénztárcát, pár ezer forinttal, de nem találta meg az alvó nagymama kispárnája alatti nejlonzacskóban a másfél milliót.

Ezért a szeszt sokkal célravezetőbb eszközként alkalmazni, leginkább a leendő sértettek leitatására.

Az egyik úriember sörétes puskával beledurrantott a napraforgó-ültetvénye sarkába. A biztosító kárfelmérőjét pár kupica kisüsti törkölyvel kínálta meg, majd kimentek a lövés helyére. A terepjárójával tettek egy kört a dűlőben, aztán visszavitte őt ugyanoda. A kissé már bandzsító szakember pedig dudorászva megállapította, hogy szerte az egész táblát rettenetes jégverés érte...

Egy másik illető a döglött lóra úgy kötött biztosítást, hogy a sáros, mocsaras mezőn a karámban karókkal kitámogatva csak jó messziről mutatta meg azt a pityókás ügynöknek, aki megesküdtött volna, hogy még a nyerítését is hallotta...

A leitálás jövedelmező üzleti fogás a markecolók körében. Ezt, a bíróságokon szárazon csak kifosztásnak elnevezett tevékenységet, fiatal hölgyek űzik előszeretettel, akik a csapszékek homályában szerelmes szavakat suttozva turkálnak a kápatos férfúik zsebeiben.

Csak aztán nehogy ők rúgjanak be hamarabb a kiszemeltnél!

Ezért nem árt, ha a pultos is benne van, és a kis hölgy teát szürcsölget a Bourbon-whisky árában.

Nem mindegy, hogy az elcsórt cuccokat miként, kinek kívánjuk értékesíteni. Vagyis igen fontos az orgazda körütekintő megválasztása is. Még kezdő koromban egyik betörésem közben rohadtul megszomjaztam, és az elcsórt laptopot rögtön tovább is akartam passzolni a közeli kocsmában. Az első füles után esett le, hogy azt épp' a készülék tulajdonosának kínáltam föl – a második után még az is kiderült, hogy a pofozkodó pofa egy igen gromba rendőrnnyomozó volt.

Amiből az a szomorú tanulság, hogy könnyen megeshet: aki egyet lop, kettőt kap...

Jó tudni, hogy az orgazdák közül nem egy beépített ember, különösképp az ékszerboltok, bizományik, zacik személyzete. Ajánlatos ezért a józan mértéktartás; a tett helyszínéről lehetőleg csak a készpénzt és az ékszert vigyük magunkkal. És ez utóbbit is csak beolvastva érdemes tovább forgalmazni. A sértett által utólag felismert aranygyűrű, nyakék vagy medál már nem is egy tehetséges gazfickónak okozta a vesztét, szegte ígéretes bűnözői pályafutásának kezdetét.

Javaslom azt is, közeli ismerősöktől, szomszédoktól, rokonoktól semmiképpen ne lopjunk túl nagy gyakorisággal, mert könnyen belefuthatunk valami alattomos tolvaj-csapdába.

Például a csali pénzt vegyszerrel kenik be! Legutóbb is napokig le sem tudtam a kezeimről sikálni!

Ha megbuktunk, természetesen csak azt a legutolsó esetet ismerjük el, amelyiken rajtakaptak!

Itt kell említést tenni a különféle riasztó- és védőberendezésekről is. Mint annyi világhírű találmány esetében, úgy e tárgy körben is az egyik legötletesebb egy magyar bűnügyi technikai zseni, nevezetesen Karinthy Frigyes nevéhez fűződik. Ez nem más, mint lavór víz, összekötve ébresztőórával. Amint a tolvaj betörés közben lábat akar mosni, a vekker csörögni kezd... Még elméesebb Karinthy-ötlet, egy olyan készülék, amelyiken ha megnyomunk egy gombot, kijön egy másik gomb, amit szintén meg lehet nyomni.

A különféle szerkezetek részletes ismertetésével egyébként most nem fárasztanám önöket. Egyik-másik az illetéktelen beható észlelésekor csupán éktelen lármázásba fog, de létezik olyan is, amelyik sunyi módon a központi ügyeletre van bekötve. A szerencsétlen jóhiszemű rabló pedig már csak akkor észleli a bajt, amikor a közelben megjelenik a szirénázó, villogó URH-s járőr...

Persze könnyen megeshet, alaptalan a riadalma! A megkülönböztetett jelzéssel száguldó jármű nem őérte jött, hanem a főkapitány úr feleségét viszi a szoláriumba vagy a fodrászhoz, daueroltatni...

A legújabbkori technika gyümölcse a videokamera, amely minden mozdulatunkat rögzíti. Bizony nem kellemes érzés a televízió esti híradójában a saját csetlés-botlásunkat viszontlátni ilyesféle speciális videó-klipben, amint nehézkesen szuszogva átmászunk a pulton, és a gyermekünk játék-géppisztolyával halántékon ütjük a rémült boltos-kisasszonyt, hogy azután reszkető kezekkel a szatyrunkba gyömöszöljük a soványka szajrét.

Sajnos egyre több a kamera mindenfelé... Bár szerencsére meglehetősen drága, s így egyelőre – takarékosági okokból – a sokmillió értékűek védelme helyett inkább a gyorsajtók és a tilosban

parkolók kiszűrésére használják. Vagy csak kamu-kamera. Kirakják ijesztésképpen, de nem vesz föl semmit. Olyasmi, mint a madárijesztő. Jómadárijesztő.

Miközben – in medias res – belevágtam a közepébe, a legfontosabbat még nem is említettem. Mielőtt a rögzös bűnöző pályát választanánk, mindenekelőtt nézzünk jó alaposan és önkritikusan a tükörbe. Vajon mit szólna hozzáunk, ha még élne, az egykori híres olasz jogtudós, Cesare Lombroso, aki úgy százhusz éve váltig állította, hogy a bűnözési hajlam mindenkinek az ábrázatára van írva. Mai divatszavakat használva, nem mindegy tehát, milyen az imidzsünk, pontosabban a piárunk.

Elég bárgyú-e a képünk, hogy leendő bíránk maradéktalanul higgyenek ártatlanságunkban?! Próbáljuk meg magunkat elképzelni egy körözési hirdetményben, avagy valamelyik bulvár-újság címlapján. Mennyire átlagos a fizimiskánk, vannak-e feltűnő és nehezen megváltoztatható ismertető jegyeink. Kancsalság, kajla fülek, karika-láb, szeplők, bibircsókok, testi fogyatékoságok, stb. Könnyű lenne-e rólunk mozaik-képet készíteni? Ha netán oly hatalmas Cyrano-orral áldott volna meg bennünket a sors, hogy még az álca sísapkánkat is átszakítja, pláne legyünk mértéktartóak, s legfeljebb szervezést, tippadást, felbujtást, bűnsegédleti feladatokat vállaljunk.

Különösen ajánlatos a szerény háttérbe húzódás akkor, ha még egy rövidlátó, nagyothalló nénike is képes bennünk kapásból felismerni azt az elvetemült gazfickót, aki a konyhakredencből elemelte a síremlékére összegyűjtögetett garasait...

Nagy butaságot művel az az egyén is, aki, hogy a küllemét esztétikusabbá varázsolja, s egyúttal fontosabb családi eseményeit megörökítse, a testfelületét tetoválásokkal borítja be.

Elég egy – egyébiránt igen mutatós és esztétikus – szív az alkaron, „örökké szeretlek Mancí” felirattal, és máris megvan a baj. A drágalátos Mancika örökös lebukási veszélyt fog jelenteni, mint a rendőrségi priuszok és személykörözések állandó kelléke. Ha már a Mancí nevezetű hölgy iránti hosszan tartó, mély érzelmeinket muszáj mindenképpen a bőrünkön is tartósan megörökíteni, akkor tegyük ezt eldugottabb helyen, például a lapockánk környékén.

Természetesen vannak azért elfogadható kivételek, példának okáért az „üss!” feliratnak feltétlenül az öklünkön a helye, azt nem tetethetjük a köldökünkre!

Az imidzzsel, piárral összefüggésben beszélni kell az álcázásról is! Ami alapvetően arra szolgál, hogy nehezebben lehessen ránk ismerni, fizimiskánkat megjegyezni és a későbbiekben beazonosítani. Napszemüveg... Símaszk, fejre húzott harisnya! Valamilyen bohócálarc vagy farsangi maskara...

Finomabb álcamegoldások: a szőrzet és a hajzat különféle variációi: álszakáll, álbajusz, netán épp ellenkezőleg, ezek eltávolítása a tett elkövetése után, avagy paróka viselése, és az eddigieket álruhával is kombinálhatjuk. Például pap, szerzetes vagy apáca imitálása. Igen praktikus valamilyen közüzemi egyenruha, de a tapasztalatok szerint a leghatékonyabb mégis, ha zsarunak öltözünk! Leginkább külföldieknél válik be, de bejött már a pénzszállító autó kifosztásánál is. Arra azért ügyeljünk, hogy ne viselkedjünk túl intelligensen, mert könnyen kiszúrhatnak bennünket, hogy nem vagyunk igazi rendőrök!

Mert nem elég hülye zsarunak lenni, annak is kell látszani.

Sokan, az első lebukásunk utáni lányos zavarunkban, naivan, mit sem sejtve és könnyelműen kitérülve válaszolunk a hekusok azon kérdéseire, hogy milyen feltűnő ismertetőjelekkel rendelkezünk, mi a gúnynevünk, stb. Aztán persze csodálkozunk, hogy ezek alapján is számon tartanak, és rendre elkapnak bennünket. A körözések tele vannak ilyen „ötletes” elnevezésekkel: Tökös, Kacsa, Mókus, Hobó, Tarzan, Szívбай, Tetű, vagy éppen Tájszon...

Fontos alapelv a bűnözővé válás útján, amit nem árt állandóan észben tartani tisztelt, akármilyen frappáns gúnynevet is büszkén viselő barátaim, hogy a bűnöző legyen minél szürkébb, olvadjon bele a tömegbe, mint a kaméleon. A latin közmondás szerint is: *inter folia fructus*, azaz: levél között a gyümölcs. Vagyis nem a külcsín a fontos, hanem a belbecs.

Különösen igaz ez a „féhérgalléros” gazfickókra, akik elbizakodottságukban gyakran megszegik eme több évezredes szabályt, és az elhappolt pénzből méregdrága autókat, festményeket vásárolnak, kacsalábon forgó kastélyokat, golfpályákat, úszómedencéket, stadionokat építenek, testőröket tartanak. Aztán csodálkoznak, hogy azok a rendőrök, ügyészek és bírák, akiket nem fizettek le, márpedig megvesztegetni – elegendő pénz és idő hiányában – mindet azért mégsem lehet, leginkább irigységből lebuktatják őket. És ilyenkor már általában az a duma sem segít, hogy, na persze, „politikai okokból” bántanak bennünket. Rövidtávon lehet ugyan megoldás, ha az éppen hatalmon lévők kutyájának a kölke vagyunk, vagy sikerül valami mentelmi jogot is kibulizni, ám ezek csak elodázzák a problémát.

De nem biztos, hogy jó megoldás a felfogadott menő ügyvédek hada sem, akik az ilyen nagyobb ügyeket gyakran nem a simlis csávó védelmére, hanem önmaguk reklámozására használják fel, miközben az illetőtől még a maradék pénzét is lazán elszedik. Ezért rongyrazás helyett

sokkal okosabb állandóan sopánkodni, mint Kohn úr, aki abból élt, hogy szombaton zárva tartott.

Persze egészen más a helyzet, ha azért térünk a bűn útjára, mert viszonylag kis rezsivel kívánjuk átvészelni a zord téli időszakot. Sajátos idénybűnözés ez, amikor szántszándékkal buktatjuk le önmagunkat, hogy a fűtési szezonban a sittre kerülhessünk. Igen ám, de ez sem mindig olyan egyszerű, mint azt gondolnánk!

Az egyik hajléktalan haver körültekintően megvárta, amíg a járőrök eléggé a közelébe érnek, s ekkor beütve a kirakat üvegét, taláalomra kiemelt valamit. Aztán futásnak eredt, de csak ímmel-ámmal. Legnagyobb felháborodására a hatósági közegek rá se tojtak! Talán a kvótájukat aznapra már teljesítették...

Egy másikkal meg a bíróság úgy szűrt ki, hogy felfüggesztett szabadságvesztést adott. November közepén! A tesó meg is fogadta, legközelebb sokkal elvetemültebben néz a bírónőre!

A legrosszabbul talán mégis az járt, aki bízott az igazságszolgáltatás gyorságában, de mire jogerősen bekasztlították, már nyár lett, ami köztudottan az üvegezés, vagyis a betétes üveg gyűjtés főszezonja. Komoly károk érték az igazságszolgáltatás megbocsáthatatlan renyhése miatt. Most kártérítési pert fontolgat Strasbourgban.

Mielőtt a rögs bűnöző pályára lépnénk, nem árt megszabadulni elkobozható értékeinktől. Vagy saját nevünkben egyáltalán ne szerezzünk jelentősebb vagyontárgyakat. Persze nem arra gondoltam, hogy igyunk el mindent. Kellő időben átíratni a rokonságra. Ha mégis van valamink, azzal pedig ne hengegjünk.

Okosan viselkedett az a hölgy, aki, amikor azt firtatták, miből él, igen helyesen úgy reagált: „erre a kérdésre csak akkor válaszolok, ha rám bizonnyítják.”

Szerintem a legjobb mégis csak az, hogy a hatóság részéről egyáltalán ne legyünk elérhetőek, vagyis ne rendelkezünk sehol bejelentett, nyilvántartott lakcímmel, tartózkodási hellyel. Még egy hordóval sem, mint Diogenész.

Ugyancsak fontos előkészületi cselekedet lehet a bűnözővé válás rögs útján: találjunk balekot. Mostanában vált divatossá például a jól lerabolt, mindenféle magán- és közadóssággal terhelt cégek eltüntetése. A végső állomás valami földönfutó, vagy nem létező személy. De beválhatnak egy halott papírjai vagy lopott igazolvány. Esetleg valami külföldi ürge vagy alkész a vevő.

Az utóbbi időkben terjedőben van az elfekvőkben, intenzív osztályokon lévő bevonása is a hosszabb távú elképzelésekbe. Vannak, akik a halálos betegek felkutatására szakosodtak. „Itt írja alá bátyám a fiktív

okmányokat, aztán nyugodjék békében!”... A szervkereskedelem sajátos módja ez, üzletelés lelki szervünkkel, a becsületünkkel. A haldokló nem a veséjét adja el, hanem a lelkét. Cégéres gazemberként hal meg, de mire ez kiderül, a földi igazságszolgáltatás már vele szemben tehetetlen. Az örökösei viszont látnak egy kis lóvét. A halottnak pedig, ha az adóhivatal nem is, az égiek talán az ilyen stikliket megbocsátják. A tízparancsolatban sem szerepel kiemelten a NAV átverése.

Üzleti manipulációinkban könnyen lebuktathatnak bennünket a különféle okiratok: kiadási, bevételi bizonylatok, ilyesmik. Ezért amint kezd veszélyesebbé válni a helyzet, ezektől meg kell szabadulni. Aranyszabály: a megfelelő számlák nélkül még a legjobb adórevizor vagy könyvszakértő is gyakran csak a számviteli fegyelem megsértését tudja a nyakunkba sózni.

A hazai kriminalisztika történetében egyébként nincs hiány leleményességben a kompromittáló papírok eltüntetésére vonatkozó ötletekben. A „betörő” az irodánkából, lakásunkból – micsoda mázli! – nem az értékes festményeket viszi el, sőt nem is a pénzes kazettát, hanem kizárólag a pénztárkönyvet.

Egy vállalkozónak a személygépkocsijából emelték el a komplett könyvviteli anyagát. A tolvajnak nem a sokszázezres extrákra fájt a foga, hanem a gyűrött belégekre, cakpakk.

Nem biztos, hogy jó ötlet arra hivatkozni, hogy az iratokat megrágták a patkányok, a pincénket, ahol kényszerűségből tároltuk, elöntötte a talajvíz, vagy a gyerekeink játék közben összetépték. Tudniillik a rafkós igazságügyi szakértők a végén még képesek a foszlányokat, akárcsak egy puzzle játékot, összerakni, és azokból a különféle, nem egészen törvényes tranzakciókat megállapítani.

Vannak, akik azt mondják, nem kell vacakolni, föl kell gyújtani az egész hóbelevancot! De akkor leéghet a lakásunk vagy irodánk is! Hacsak persze nincs egy valag lóvéra bebiztosítva.

A legjobb mégis a dokumentumok teljes megsemmisülése. Például valahol Velence környékén, essenek bele a tengerbe, egy romantikus hajókirándulás kapcsán, naplementekor, csókolózás közben... Mert ugye mi, gondos vállalkozók, miként az édes gyermekeinket, a cégünk papírjait is mindenhová magunkkal cipeljük egy kopott kofferben. Na, most egy nagyobb hullámverés, a vulkánfiber bőrönd váratlanul kicsúszik a kezünkől és menthetetlenül belepottyan a háborgó vízbe...

Némely bűnözők rossz beidegződése, hogy a tevékenységükről feljegyzéseket készítenek. Roppant nehéz lesz a helyzete utóbb annak a szélhámosnak, akinek valamennyi áldozata név és lakcím szerint

megtalálható a kis noteszében, amelyet a házkutatáskor az éjjeliszekrényén heverő bibliába rejtve fedeznek fel.

De nagy balfék az is, aki gondatlanul szem előtt hagyja a naptárját, névjegykártyáit, mobiltelefonját, laptopját, s ezzel a cinkosai, tettestársai címét, telefonszámát, egyéb adatait teszi hozzáférhetővé a kíváncsi zsaruk számára.

Az is orbitális marhaság, amibe sajnos régebben én is beleestem, hogy mindenféle magazinokban nagy pofával össze-vissza nyilatkoztam, a balhéimat nagyképűen eltúloztam, amit persze a tárgyaláson idézgettek és a fejemre olvastak.

Fontos a helyszín megválasztása. Minél kisebb településen kívánunk valamit elkövetni, annál nagyobb a veszélye, hogy felfigyelnek ránk. Egy néhány ezres lélekszámú községben nem célszerű nyolchengeres SEL-Mercivel, feltűnő bórszerelésben, egy szőke bombázóval megjelenni, és egész nap a helyi bank körül bóklászni, majd onnan elrabolni a teljes bevételt. Különösen nem ajánlatos a sikeres akció után a közeli vendéglőben fennhangon kijelenteni, hogy mindenki a mi vendégünk, majd a bárhölgyek cipőjéből francia pezsgőt inni.

Ja, és a sértett kiléte sem közömbös! Minél ostobább, annál jobb. A jövőmondó azzal ijesztgette a falucska lakóit, hogy pontosan két hét múlva lesz a világvége, de néhány rongyért az Úristennél ki tudna eszközölni pár év haladékot. Egy konkurense jelentette őt föl, a körzeti megbízott előtt közjegyzői okirattal igazolva, hogy a riválisa pofátlanul hazudik, a világvége ugyanis a jövő évben, Pünkösöd hétfőn fog bekövetkezni.

De, ha már a jóslásnál tartunk, nem hagyhatjuk ki a babona és az asztrológia bűnözési aspektusait sem. Minden normális bűnöző babonás is kicsit. És ez így is van rendjén egy ennyire bizonytalan kilátású életpályán. Sokan különös jelentőséget tulajdonítanak olyasminek is, hogy melyik napon, és hányas tárgyalóban tárgyalják az ügyüket.

Egyik üzlettársam abba örült bele, hogy ő volt a tizenharmad rendű vádlott, ügyét a tizenhármad teremben tárgyalták, tizenharmadikán pénteken. És tizenhárom évet kapott.

Mit, hogy ezt a marhaságot csak most találtam ki? Igenis, az élet néha rácáfol a valóságra!

Az asztrológia és a csillagjóslás is nélkülözhetetlen a mi szakmánkban, mivel a bűnözők sorsát jelentősen befolyásolja az égitesteknek a születés kori állása és együtthatása. A magánzárkában, a hazugságvizsgáló gépek működési mechanizmusának alapos vizsgálata mellett, a horoszkópkészítés tárgykörében is elmélyült kutatásokat

folytattam, és több publikációm is megjelent a legrangosabb börtönújságokban.

Nézzünk néhány példát! Mit tudunk a februárban születettekről, vagyis a Halakról? Az e jegyben született bűnöző többnyire iszákos alaptermészetű, nemegyszer eltéveszti a kellő mértéket, a bűncselekményeit is gyakran követi el ital hatása alatt. Ilyenkor hajlamos arra, hogy mindenfelé árulkodó nyomokat hagyjon. Könnyen válhat kábítószerfüggővé. Amennyiben elkapják, képes rendkívüli fantáziával különféle hazugságokat kieszelni, és azokat még a gyakorlottabb kihallgatóival is elhíttetni. Erősen vallásos és babonás, hisz abban, hogy az általa megölt emberek szellemei visszajárnak. Nem mintha különösebben félne tőlük, inkább csak az zavarja, hogy meg sem tudja őket rendesen rugdosni...

A júniusi születésű szaktársak az Ikrek. Közülük kerülnek ki a legügyesebb, legrafináltabb szélhámosok, akiket igen jó üzleti érzéssel áldott meg a sors. A másoktól kicsalt pénzt hatékonyan tudják forgatni, gyarapítani. Nagydumások, hajlamosak a bigámiára, házasságszédelgésre, nem ritka közöttük a selyemfiú. Gyöngéjük az arany- és a drágakövek. Jó érzékük van a bélyeg- és pénzhamisításhoz, a fiktív okiratok, igazolványok gyártásához, de sikerrel próbálkozhatnak a zsebmetszéssel is. Idősebb korukban viszont már általában a bűn ostromozói, a magasztos erkölcsi elvek hangoztatói, nemegyszer vallási célzatú bőkezű adakozók, sőt humanitárius alapítványok létrehozói is...

Egyik ismerősöm július végén jött a világra. Egy buszpályaudvar nőivécéjében. De a helynek ebből az aspektusból nincs nagy jelentősége. Ő Rák. Nehezen áll kötélnek, ha bűnözésről van szó, inkább sértettnek alkalmas alany. Ám, ha sikerül megnyerni a jó ügynek, megbízható társra lehetsz benne. Bűnsegédként, orgazdaként vagy bűnpártolóként a legjobb, elsőrangú tippadó is válhat belőle. Kissé nehéz felfogású, de megérzései kiválóak, és ha elkapják, nyugodt lehetsz, soha nem fog beköpni. A társai viszont gyakran kihasználják, becsületességével, egyenességével visszaélnak, és rákenik a balhét. Nincs szerencséje a hatóságokkal sem, a rendőrök gyakran ok nélkül is bántalmazzák. A bíróságokon is általában súlyosabb büntetést kap, mint amit megérdemelne.

Az augusztusban világra jöttek az Oroszlánok. Az e jegyben született egyén általában magányos farkas, aki többnyire agglegényként éli le életét, de a sarki hölgyek mindig számíthatnak rá, mint olyan lovagra, aki megvédi őket a részeg vagy kábítószeres huligánoktól, továbbá önzetlenül vigyáz a pénzükre is (akár óhajtják ezt a sarki hölgyek, akár nem). Kiváló tehetséget árul el kocsmai vagy utcai verekedésekben, pofonjait méltán szokták elismeréssel emlegetni mérvadó vendéglátós körökben. Nagy ereje ellenére ritkán öl meg bárkit is, legfeljebb enyhébb mértékben megnyomorít...

Én január végén születtem, tehát Vízöntő vagyok. A Vízöntő az, akit, bármennyit vernek a rendőrök, nem tesz beismerő vallomást. Pókerarccal képes elviselni azt is, ha sorsdöntő bizonyítékokat raknak az orra elé. Igen változatos módon követi el bűncselekményeit, ezért leleplezni is roppant nehéz, mert a módszereit variálja, pontosabban folyamatosan fejleszti. Szociális érzékenységgel áldotta meg a sors: kicsit olyan, mint Rózsa Sándor, a szegényeket ritkán rabolja ki, inkább a gazdagokra utazik. Az egyenruha irritálja, hajlamos a hivatalos személy elleni erőszakra. A természetet viszont nagyon szereti. Különösen a drágább tengerpartokat.

Igen fontos tanács mindjárt az elején: ne akarjunk azonnal Hasfelmetsző Jack vagy a Bostoni Fojtogató, netán maga a Keresztapa lenni, mert – lássuk be! – mint minden egyéb tevékenységet, a bűnözést is hosszú, kitarató, türelmes gyakorlással lehet csupán megfelelő színvonalon elsajátítani és annak az élvonalába kerülni. Szomorú, hogy manapság egyre többen adják a fejüket ilyesmire, minden komolyabb előtanulmány és ismeret nélkül.

Nagyon felhígult a szakma! A kriminális deviancia alapjait viszont szervezett keretek között sajnos nem oktatják, mint teszem azt – a Dickens nevű egykori kollégám által megörökített – Twist Olivér idejében a zsebmetészt. Sokakban felmerült már, hogy az iskolában nemcsak a matekot és a törít kellene tanítani, hanem a bűnügyi alapismereteket is. „Pistike, ha légpuskával lelövöldözted a szomszéd tyúkjait, és kimegy hozzád a körzeti megbízott, mielőtt felpofoz, köteles-e a jelvényét felmutatni az édesanyádnak? ...”

Mert nem az iskolának, a börtönnek tanulunk!

Mielőtt bűnözésre adnánk a fejünket, nem árt tisztázni azt az alapvető kérdést sem, van-e tökéletes bűnöző és főleg létezik-e tökéletes bűntény? A helyes válasz természetesen banális evidencia: tökéletes bűntény nincs, csak tökéletlen rendőrség. Akik a bűnelkövetőt nem azért csípi fülön, mert olyan szisztematikusan és módszeresen dolgoznak, mint Colombo, vagy oly rettentő sok szürke agysejttel lennének megáldva, mint Hercule Poirot vagy Sherlock Holmes. A rendőri munka lényege sokkal egyszerűbb: gubbasztanak valami füstös őrszobán, mint a pók a hálójában, és többnyire arra várnak, hogy a bűnöző hibázzon, sőt, van, amikor még ez sem elegendő.

A férj családi verekedés kapcsán leszúrta a nejét, majd úgy, csapzottan, véresen betántorgott a rendőrségre, feladni magát. Az ügyeleten nem hittek az ittas hőbörgőnek, nem is értették, mit hadovál össze-vissza, ezért felpofozták és elzavarták. Utána aztán hónapokig keresték.

Tudni kell, hogy a nyomozások két legfontosabb támasza: a besúgás és a kényszervallatás.

A világ tele van olyan önkéntes amatőr bűnüldözőkkel, akik mást sem csinálnak, csak a szomszédot lesik, és amint lehet, feljelentik. Fülesek, vamzerek, spiclik, spionok, téglák, társadalmi kapcsolatok, ki hogy nevezi őket... A hekusok pedig inkább a beköpött vagy véletlenül elcsípett egyén beismerő vallomásának kikényszerítésére törekednek, mintsem a lábnyomok kiöntésére, mondván: a pofonok nem kerülnek pénzbe.

Bizony, a rendőrség költségvetése is ezen az elven alapul! Mennyivel egyszerűbb és olcsóbb néhány gyomrossal megoldani az ügyet, mint órákig étlen-szomjan – különösen szomjan – helyszíni szemlézni! Pazarolni a kincstári gipszet a lábnyomok kiöntésre vagy a különféle drága porokat az ujjnyomok, tenyéryomok előcsalogatására. Arról már nem is beszélve, hogy a bűnözők előszeretettel tevékenykednek a hivatalos munkaidőn túl, sőt leginkább éjszaka. Túlórát viszont a főnökség nem fizet, erre nincs keret.

Az autós-üldözések is leginkább csak a krimifilmek látványosságra törekvő kitalációi. Az eredmény kétséges, könnyen fejre állhatnak, vagy le is puffanthatják őket, miközben fennáll a veszélye annak is, hogy a drága, benzinfaló szolgálati gépkocsijukat összetörik, aztán nyakra-főre írhatják a mentegetőző jelentéseket. Ezért legfeljebb annak a főszernak erednek a nyomába, aki bemutat nekik egy igazoltatás kapcsán.

A verést jól kiegészítheti még a fenyegetőzés. Ami úgyszintén teljesen ingyenes. „Ha tagadsz, itt rohadsz meg a cellában!” „Állami gondozásba vesszük a gyerekeidet!”

Direktebb és eredményesebb a kibiztosított pisztolynak a gyanúsított fogsorához szorítása, csattogtatása.

A rendőrség renoméjának védelme érdekében azonban tárgyilagosan el kell ismerni azt is, hogy a verésekre, fenyegetőzésekre többnyire a beismerő vallomások kicsikarása céljából kerül sor, és csak ritkábban pusztán az élvezet kedvéért.

Az erőszakoskodás egyébiránt is túlnyomórészt csak a büntetőeljárások kezdeti szakaszában fordul elő, tehát lehetőleg azt kell kibírni, amikor még az ügynevezett operatív felderítő állomány, forrónyomosok, kommandósok, stb. kezében van az ügyünk. A későbbiekben a bűnesetünk átkerül a vizsgálókhoz, akik – ahhoz képest, hogy rendőrök ők is – már majdhogynem talpig úriemberek. Ők már becs' szó, tényleg csak akkor húznak be egyet-egyét, ha az a nyomozás sikere érdekében okvetlenül szükséges!

Ám a zsaruk akárhol is bántalmaznak, inkább lebeszelnék arról mindenkit, hogy ezért elhamarkodottan bejelentést tegyen az ügyészségi nyomozó hivatalnál. Hiszen többnyire semmilyen bizonyítékunk nincs, néhány sérülésen kívül, és az érintettek persze egyöntetűen azt fogják majd állítani, hogy egy ujjal sem nyúltak hozzánk. Sőt, szivarral, teával és süteménnyel kínáltak kihallgatás közben. Azt viszont látták, amikor többször is nekiszaladtunk fejjel a cellánk falának, miközben magunkat alattomosan gyomron rugdostuk. De még ha valami kivételes szerencse folytán igazolni

is tudjuk a megverésünket, a vallatóink úgyis többnyire megússzák valami ejnye-ejnye, piccsi-pacsi büntetéssel, aztán persze számíthatunk rá, hogy az első adandó alkalommal megpróbálnak bosszút állni ezért...

A rendőrségi „bűnfelderítésnek” jogszabályokban ugyan sehol sem rögzített, de a gyakorlatban mégis egyik jól bevált alapelve a sorozat-szemlélet. A lényege, hogy amennyiben a foglyukká válik egy balfácán, megkísérlik rábizonyítani, hogy a környéken a számításba jövő összes hasonló bűncselekményt ő követte el. A delikvenst valamennyi olyan bűnesettel „megkínálják”, amelyek elkövetőit az őrszoba körül elhelyezkedő kocsmákban a nyomingerek nem találták meg. Megpróbálják a gazdátlan balhékat ráverni. A szó legszorosabb értelmében.

Jól jegyezzük meg, hogy a rendőri munka hatékonyságának a fokmérője a világon sehol nem az igazság kiderítése, hanem az úgynevezett ismeretlen tetteses ügyek felderítési számadatainak alakulása... A mutatók romlásáért letolás, a javulásáért ellenben jutalom, előléptetés, kitüntetés jár.

A nép is azt komálja persze, ha olyasmikkel etetik, hogy két hét alatt rendet tesznek. Na, és ha két évet, vagy húsz évet mondanának, az nem lenne ugyanilyen röhejes? Megnyugodhatunk, a bűnözés megszűnése egyelőre nem reális veszély az emberiség számára.

De hagyjuk is a politikusok hülye szövegeit!

Ja, és amíg a legfontosabb tanácsot el nem felejttem! A legtöbb bűnözőnek az a veszte, hogy telhetetlenné válik. Ahelyett, hogy megelégedne néhány millióval, mindaddig folytatja, míg le nem bukik. A csúcson kell abbahagyni.

Egy öreg, szenilis alkesz néhány stampó után a saját lakását rabolta ki. Hajnalban, kifelé menet, ahogy egy nagy batyuban a sebtében összerámolt holmikat cipelte, többen reménykedve meg is kérdezték tőle a lépcsőházban: „mi van, költözködik, szomszéd?”

Hasonló szórakozottság persze a másik oldalon is előfordulhat. A vizsgálatvezető rendőr egy gyilkossági ügyben összekeverte a sértett nevét (Kiss) a gyanúsítottéval (Nagy), és tévedésből az utóbbinak rendelte el a törvényszéki boncolását. A boncmester felhívta őt telefonon.

– Százados úr biztos, hogy a Nagy nevű urat fel kell boncolnom?

– Biztos!

– És akkor is, ha itt áll előttem?!...

Egy másik ügyben az illető megjelent a Bíróság Gazdasági Hivatalánál.

– Tessék mondani, hol lehet ezt a kibaszott pénzbírságot befizetni?

A hivatalnok kiakadt:

– Uram, hogy beszél itt, nem szégyelli magát?!

– Mi a baja!? Nézze meg, mi van az ítéletembe írva!

Kiderült, elgépelték a szöveget, és „pénzbírságot szab ki” helyett azt írták: „pénzbírságot basz ki”.

Ez a példa is igazolja, milyen nehéz és összetett szakma az, amit úgy hívnak, hogy igazságszolgáltatás, és milyen nagy szerepe van a szavak – a *terminus technicusok* – precíz használatának és értelmezésének.

Tisztelt hölgyeim és uraim! Mielőtt persze bárki is abban a téves hitben ringatná magát, hogy a továbbiakban mindenféle okos tippet fog kapni arra, hogyan kövessen el büntetlenül ilyen-olyan gazemberségeket, azt ki kell ábrándítanom, előadásomnak nem ez az elsődleges célja. Netán a kicsinyes hatóságok bűnpártolásért még perbe vonnának, vagy a lebukottak reklamálnának, mindenféle garanciát emlegetve. De egyébként sem hiszem, hogy nekem kéne példának okáért azt kifundálnom, hogy az anyósukat miként tegyék el láb alól. Ahány ház, annyi szokás, mindenki más-ként csinálja. Van, aki a mérget kedveli, a nyíltabb, őszintébb típus ellenben a baltát, esetleg a vasvillát preferálja.

Hogyan kerülhetünk kapcsolatba az igazságszolgáltatással?

Ennek az aktusnak viszonylag elviselhető változata az önkéntes látogatás, amikor azért keressük fel az illetékes kapitányságot, hogy eljárást kezdeményezzünk, vagyis feljelentsünk valakit, valakiket. Cikisebb, ha muszáj menni, mert beidéztek.

Hát igen, az egyik legkellemetlenebb hatósági zaklatás. Enyhébb formája a tanúként, sértettként történő audiencia, de korántsem higgyük, hogy ilyen esetekben a szerv feltétlenül megértőbb. A behívatott egyént érheti olyan kellemetlen meglepetés is, hogy bár az invitálása még tanúként történik, a kihallgatására már gyanúsítottként kerül sor. Ez igen kedvelt rendőri módszer, amelynek lélektani hatása egy kiadós verésével ugyan nem ér fel, de nem lebecsülendő.

Van még ennél szényább szitu is! Amikor nem küldenek semmilyen idézést, hanem ők jönnek. Hajnalban. Berontanak a símaszkos, géppisztolyos kommandósok, mindenkit a földre fektetnek, még a nyolcvan éves süket nagymamát is, és a lakást felforgatják. Bűnöző legyen a talpán, illetve a hasán, aki ilyenkor nem veszíti el a maradék lélekjelenlétét.

Hát, még ha kiderül, a marcona fegyveresek nem is minket akartak leteperni, csak eltévesztették a házsámot!

Az idézés nem egyszer tartósabb hivatali marasztalással is járhat. Ezek: az előállítás, az őrizetbe vétel és az előzetes letartóztatás. Bizonyos jogsértések elkövetése esetén pedig lehetőség van házi őrizet alkalmazására. Per-

sze gyakran frankón nagyobb joghátrány, ha összezárnak a kedves családdal.

Szóval, akit letartóztatnak, az bekerül a hűvösre, a foxiba, a fácánosba, kóterba, vagyis hivatalos megnevezéssel: a fogdába.

Nem akarok senkit indokolatlanul ijesztgetni, nem venném a szívemre, ha valaki az általam leírtaktól való félelmében állna el valamilyen szép eredménnyel kecsegtető balhé megvalósításától, de tény, ami tény, ezeknek a celláknak a többsége nem egy Hotel Hilton. Ám ennek kitérőjét most inkább hagyjuk! Saját fészünkbe nem piszkítunk!

Az viszont igen fontos tudnivaló, hogy miként juthatunk odabent szeszes italhoz?

A szesz ma már szinte mindentől előállítható, akár fűrészporból, vagy cellulózzárási szennyvizekből is. A börtönbéli mostoha viszonyok között természetesen leginkább az a variáció jöhet szóba, amelynek során valamilyen anyagot megerjesztünk.

Ha nincs más, nem rossz az arcszesz sem; citromkarikákkal, kis borssal egészen élvezetes. Tuti, hogy jobb, mint a gázolaj tejföllel.

Az alkohol be is csempészhető. Legegyszerűbb, amikor a női hozzátartozók a pofazacskójukban hozzák be a töményitelt, s itt, mint a madarak, csokolózás közben juttatják el a kedves fogva tartott rokon szájába. Hátránya, hogy csak olyan helyeken használható, ahol közvetlen testi kapcsolatra lehetőség van. Például a bírósági épület folyosóján.

Előfordulhat, hogy hosszabb ideig idebent nem tudunk sem alkoholhoz, sem kábítószerhez jutni. Ilyen esetekben nyújt segítséget az úgynevezett „dobogó”, amelynek elkészítése meglehetősen egyszerű.

A recept: két adag feketekávét elkeverünk fél liter erősre főzött teával, és egyszerre felhőrpintjük az egészet. Miután ez a kotyvalék a vérnyomásunkat jelentősen megemeli, a részegséghez hasonló tünetekkel jár együtt. Hatása tovább fokozható bizonyos nyugtató gyógyszerekkel. Persze a kockázatok és mellékhatások tekintetében feltétlenül kérdezze meg börtönorvosát, gyógyszerészét!

Na, kóstoljuk meg! Egészségünkre! Isten, isten! Ez nem semmi! Na, akkor énekeljük valamit!

A börtön ablakába soha...

A börtön ablakába soha nem süt be a nap,
Az évek tovaszállnak, mint múló pillanat,
Ragyogón süt a nap és szikrázik a fény,
Csak a szívem szomorú, ha rád gondolok én.
Szeretlek én...

Na mégegyszer, énekeljük el együtt!

A bűnözői tanulmányaink nem lennének teljesek a büntetőeljárás sajátos nyelvezetének és nyelvtani szabályainak ismerete nélkül. Hasznos tudni például, hogyan kell valamilyen írományt hatásosan megszerkeszteni. Az e téren szerzett tudásanyag azért is fontos lehet, mert még egy átlagbűnöző is gyakran kerülhet olyan helyzetbe, hogy az ügyében intézkedő hatóságoktól kérnie kell valamit, ám ezt valamilyen oknál fogva csak írásban teheti meg. Teszem azt, a fogdában rostokoló letartóztatott momentán nincs abban a helyzetben, hogy a fogva tartása meghosszabbításáról döntő bírót személyesen felkereshesse, és valami dudoros, keményebb tárggyal jobb belátásra bírhasa, ezért kénytelen tollat ragadni, és a szívét egy papírlapon kiönteni.

A beadványok szerkesztésének vannak olyan általános szabályai, amelyeket érdemes betartani annak érdekében, hogy az általunk óhajtott pozitív joghatás elérésére alkalmasak legyenek.

Először is, ne kalandozzunk el túl messzire, a frusztrált gyermekkorunkig semmiképpen se nyúljunk vissza! Szükségesek bizonyos minimális formai alapkövetelmények is. Az írásunk legyen könnyen átlátható, s nem macskakaparásszerű. A papír legyen sima, A/4 méretű, nem kockás, és semmiképpen nem valami zsírfoltos zacskódarab, csomagolópapír vagy mozijegy hátulja. Itt van egyik zárkatársam levele, ami példa arra, hogyan nem szabad.

„Asztatakarják!!! NagyÁrpijék mindenáron kajakra rámkeni!! ami persze egyáltalán nem igazde rám akarják hogy énis otvotampedig nem votamot?! A fejttemütötem neki?!Eccerse Hijába monta masztis a kihalogatómnak hogy halgasa!!!Mega kanosjózsit mer aztuti mindenről tudarrolis hogyan nem votamot frankón?.. azsemigaz hogy utánaén osztotam!!!! szét a pénsztt (vagyisa lóvét) én nem is votamot az osztoszkodásnálmerakor már?... ezt a főhadd nagyur is tuggyacsak Hijába mondom esztneki neki fojt fojton. Esztneki!

Akár a Halotti beszéd. Vagy az Ómagyar Mária siralom.

Ne csodálkozzunk, hogy el sem olvassák! Még az sem derül ki belőle, kinek is szánta az a szerencsétlen.

Persze a hatóság bükkfanyelve sem jobb! A következő büntetőeljárás egy rendőri jelentéssel indult.

„Jelentem, hogy szolgálatom ellátásának teljesítése közben társadalmi kapcsolataim útján tudomásomra jutott, hogy Paradicsom-külső-alsó településen Káin és testvére, Ábel, mezőgazdasági vállalkozók – egyéb adataik egyelőre ismeretlenek – összeszórakoztak azon, hogy kinek az áldozata

tetszett jobban az Istennek. A vita tettelegességig fajult, melynek során verekedés alakult ki fentnevezettek között. Megállapítást nyert, miszerint az Ábel nevű úriember, feltehetőleg egy eszköznek látszó doronggal, pontosabban egy dorongnak látszó eszközzel, vagyis szóval egy furkósbottal az őtet ért bántalmazás következtében agyonütést szenvedett.

Az Isten (alias: Jahve, Edonaj, Jehova) nevű egyén szerepe az ügyben egyelőre még tisztázatlan. Azzal védekezett, hogy ő nem ver bittal. A fenti eseménnyel kapcsolatban a puhatolózásom során látókörömbe került a Kígyó nevű priuszos egyén is, aki hasonló cselekményekkel összefüggésben (pl. a Paradicsombéli almalopási ügy) már korábban is meg lett gyanúsítva. Ezen kígyószemély elszámoltatása során elismerte, hogy a történeteknek szemtanúja volt ugyan, azt azonban tagadta, hogy Káint ő bujtogatta volna, illetőleg az ügyben bármilyen tevőleges szerepe lett volna. Viszont, állítása szerint véletlenül kihallgatta az Úr és Káin beszélgetését a bűncselekmény elkövetése után. Eszerint: „Monda az Úr Káinnak: Hol van Ábel, a te atyádfia?” Mire Káin erre a keresztkérdésre igen agresszíven reagált: „Nem tudom, avagy őrizője vagyok-e én az én atyámfiának? Monda pedig az Úr: Mit cselekedtél? A te atyádfiának vére kiált én hozzám a Földről.”

Az ügyben emberölés büntett alapos gyanúja miatt a nyomozás foganatosításának elrendelését javaslom a Mennyei Főügyészség felé.

A jelentést készítette:

Mózes törzszászlós sk

Édenkert és vidéke körzeti megbízottja.

keltmintfennt.”

Önök szerint ezt a bűnesetet hogyan bírálta volna el egy hazai bíróság napjainkban? Ide a rozsdás bököt, hogy az eljárás az örökkévalóságig elhúzódtott volna. Amikor ugyanis a törvényszék Káint bűnösnek találta volna, akkor az ítéletábla mentette volna fel, ha pedig a törvényszék döntött volna a felmentéséről, akkor az ítéletábla marasztalta volna őt el. A Kúria pedig hol ezért, hol azért, hatályon kívül helyezte volna ezeket a határozatokat. És kezdődött volna minden előlről.

Persze az sem kizárt, hogy az okos ügyészek eleve nem is Káint vádolták volna meg, hanem Ádámot, a kígyót vagy a Jóistent.

Jó, ha tisztában vagyunk néhány olyan fogalmazásbeli trükkel is, amik hasznosak lehetnek akár a beadványainkban, akár az élőszóban elmondott vallomásunk megtétele során! E tekintetben különösen a szenvedő szerke-

zeteket ajánlom, amik azt segítik, hogy a mondandónk, a saját személyünket és tevékenységünket illetően, minél homályosabb legyen.

Használjunk olyan kifejezéseket, akár írásban, akár szóban, hogy „a postás feje betörődött”, esetleg „betörésre került”, miközben „kirabolódott” vagy: „ki lett rabolva”. A nyelvi változatosság kedvéért néha fogalmazhatunk úgy is, hogy: „a kirakat véletlenül betörést nyert a könyökünk által, de a nyakláncokhoz nem lett hozzányúlva”. Fejezzük ki magunkat minél választékosabb zavarossággal: „az éjjeliőrt senki sem bántotta, de egyébként is éppen, hogy csak alig kapott néhányat”. Vagy: „Csatarásztunk Furkó Jani felé a törkésünkkel, de nem szúrászerűen, csak úgy ijesztésképpen, fogalmunk sincs, tisztelettel, tisztelt bíróság, hogy szúródhatott át a tüdeje mégis.”

Leleményes volt nyelvi és dramaturgiai szempontból egyaránt, aki őszintén elcsodálkozva mondta a kihallgatójának: „Felügyelő úr, hát egyszer csak azt láttam, hogy ott van a kezemben a késem! Még kérdeztem is magamtól: nézd már, Jenő, hogy került nekem kezembe késem?!...”

Ügyeljünk arra is, hogy ugyanahhoz a hatósághoz ne irkáljunk túlon túl sokat, a harmadik-negyedikre már úgysem reagálnak, elolvasás nélkül hajítják a szemétkosárba. És persze a panaszunkban lehetőleg ne fenyegetőzzünk, de olyasmivel azután végképp sohasem, hogy ha nyomban nem intézkednek a szabadlábra helyezésünk iránt, akkor az EU-hoz, az ENSZ-hez vagy a Vatikánhoz fordulunk. Viszont nyugodtan esküdözhetünk az anyánk életére, hogy ártatlanok vagyunk, különösen, ha állami gondozásban nevelkedtünk, és sohasem láttuk a kedves mamát. Ráadásul már tíz éve halott szegény.

A bűncselekmények alapvetően két nagy csoportba sorolhatók, szándékosakra és gondatlanokra. Az előbbieket minden esetben, az utóbbiak viszont csak igen ritkán büntethetőek.

A Büntető Törvénykönyvünk olyat nem ismer például, hogy gondatlan lopás vagy rablás. Ezért, ha az ékszerboltból szórakozottságunkban a korábban felpróbált és a nyakunkban felejtett három arany nyakláncsal akarunk távozni, nyugodjunk meg, emiatt nem vonhatnak felelősségre bennünket. Már persze, ha beveszik ezt a süketelést...

A szándék erőssége – intenzitása – alapján megkülönböztetünk egyenes, illetőleg eshetőleges szándékkal megvalósított bűncselekményeket. Ezek olyan elvont jogi kategóriák, amelyekkel nekünk e helyütt szintén nem érdemes túl sokat foglalkoznunk, legfeljebb annyit jegyezzünk meg, hogy az utóbbi változat az enyhébb. Vagyis ezt egyszerű példával érthetőbbé téve: sohasem mondjunk olyan oktondiságot a kihallgatóinknak, hogy a szomszédunkat azért vágtuk tizenhatszer fejbe a szeneslapáttal,

mert a halálát kívántuk annak a rohadéknak. Csupán meg akartuk „ötet” egy kicsit leckéztetni, amiért a trágalyát mindig átfolyatja az udvarunkra.

A bűnöző számára igen fontosak lehetnek a büntethetőséget kizáró és megszüntető okok. Ilyen a jogos védelem. Persze a jogilag méltányolható önvédelemnek elég szigorú szabályai vannak. Az élettársunkat nem illik és nem is jogos pusztán csak azért húsvágó bárdal fejbe ütni, mert elsózta a lebbencslevest. Egy bármilyen nagy nyaklevest sem lehet tüdőszérülést okozó sorozat-bordatöréssel megtorolni. Az sem minősíthető jogszerűnek az állandóan követett bírói gyakorlat szerint, ha a megbántott egyén hazaszalad a késéért, majd az ivóba visszatérve, a korábbi orrfricskázásért többszöri hasba szúrással vesz elégtételt. A szekrényünkben talált meztelen úr lepuffantása sem élvez büntetlenséget. Főleg, ha még azt sem tisztáztuk, hogy milyen célból tartózkodik ott. Az édesanyánk erkölcsileg kifogásolható életvitelének hangsúlyozott szóba hozása sem elegendő indok arra, hogy a kritizáló egyén halántékán széttörjük a whiskys üveget.

És persze mindemellett számítanunk kell arra is, hogy a jogos önvédelem bizonyítása kapcsán nehezen fognak hinni nekünk, ha az állítólag ránk támadó egyénnek a hátában találták meg a késünket. Ilyenkor az sem igazán járható út, ha azt állítjuk, hogy mi csak tartottuk a kezünkben „asztat”, és ő szaladt bele.

Apropó kés! Gyakran okoz gondot annak a megfelelő kimagyarázása az értetlen, bürokrata hatóságok előtt, hogy ez az élesre köszörült konyhai szerszám egy igazoltatáskor miért volt éppen nálunk. Miért volt épp’ nálunk? Miért is? Hát, mi a fenéért, természetesen mindig magunknál hordjuk a csizmaszárban kajálás céljából! És persze védekezésül, de csak kifejezetten és szigorúan arra az esetre, ha valahol valakik váratlanul mégis meg akarnának minket gyilkolni.

De folytathatnám a legklasszikusabb, talán legismertebb büntethetőséget kizáró körülménnyel, ami az elmebetegség és a kóros elmeállapot! Állítólag már többeknek sikerült elhíttetniük a hatóságokkal, az alapos szakértői vizsgálatok dacára, hogy nem normálisak, és ezért felmentették őket. Igen ám, de súlyosabb büntetteknel a felmentést – valódi bolondok közötti – zárt intézeti kezelés követi, ami nem biztos, hogy jobb egy fegyintézetnél. Bár elképzelhető, hogy rövidebb ideig tart. A szerencsésebbek azok, akik olyan diliflepnit szereznek, amelyik a gyengeelméjűség enyhébb fokát igazolja, vagyis nem jár kényszergyógykezelés elrendelésével, azonban az ún. sárga, avagy fél-cédulának a tárgyaláson történő bemutatása már önmagában is jelentősen enyhítheti a büntetés mértékét. Legalább is a közhiedelem szerint. Valami olyasmi ez, mint az 50 %-os utazási kedvezmény.

Állítom, nem könnyű bármilyen, a büntetésünket befolyásoló agybajt szimulálni! Egy szimpla epilepsziás roham életszerű utánczása is hosszú, komoly gyakorlást igényel. Különösen nehéz a habzó száj imitálása, és a nyelvünk lenyelése vagy kettéharapása... De gyakorlat teszi a mestert!

Vannak, akik a tudathasadás – skizofrénia – valamely válfajával kísérleteznek. Ebben a legeredetibbnek az a hölgyismerősöm bizonyult, aki váltig hangoztatta, hogy ő nem is azonos önmagával, mert kisgyermekkorában a kórházban elcserélték.

Mi a helyzet a kleptomániával? Igaz, hogy ez egy betegség, ezért nem büntethető? Hát, ha betegség, ha nem, a felelősségre vonás alól nem mentesít, ezért olyan nagyon nem érdemes erre hivatkozni, amennyiben egy baráti látogatást követő távozásunkkor megtalálták nálunk a harminchat darabból álló ezüst evőeszköz-készletet, plusz a családfő arany zsebóráját a kabátunkba varrt rejtekhelyen.

Előfordulhat viszont, hogy a kleptománia összekapcsolódik valamilyen egyéb szellemi defektussal. Az illetőnél több tucat különféle márkájú luxus fényképezőgépet találtak. Mint kiderült, az ilyesfajta szerkezetek iránt érzett olthatatlan szexuális vágyat. Titokban simogatta, babusgatta, őket. Ha meglátott valahol a kirakatban egy új darabot, nem bírta ellenállni a kísértésnek. Az elmeszakértők rövid tanakodás után úgy döntöttek, ez már nem törvényszéki, hanem klinikai eset. A tárgyak iránti beteges vonzalomnak orvosilag ismertebb formája a fetisizmus, amikor is a szerelmünk tárgya a női bugyi, melltartó, netán a csipkés kombiné. A szexuális aberráció durvább eseteivel ellentétben ez nem büntetendő, éppúgy miként az állatokkal való közösülés, a szodómia sem.

Általában nem élvez büntetlenséget a pirománia, vagyis a beteges gyújtogatási kényszer sem. Aki szereti a tüzet, illetőleg annak a látványát, menjen el pirotechnikusnak egy filmvállalathoz. Vagy kazánfűtőnek egy krematóriumba. Utóbbi esetben még a nekrofil vágyait is kielégítheti. Vannak ugyanis, akik legszívesebben a halottakkal szeretkeznek. A bűnügyi irodalom ismer olyan esetet, amikor a temetői alkalmazott levágta a szimpatikusabb halottak fejét, hazacsempészte, és otthon simogatta, becézgette, csókolgatta őket. Ez az atipikus légyott a jelenlegi jogrendünk szerint nem bűncselekmény, legfeljebb szabálysértés. Bocsánat, annyiban rosszul mondom, ha az örökösök időben feljelentést tesznek, megvalósulhat a hullagyalázás, a Büntető Törvénykönyv precíz megfogalmazásban: „halottnak vagy emlékének meggyalázása”. Ha pedig az elhunyt fiatalok, akkor az elkövető helyes megnevezése: pedofil hullagyalázó.

Fontos tudnivaló, hogy az ittasság vagy a kábítószer okozta tudatzavar nemhogy csökkentené a kiszabott büntetést, ellenben mint súlyosító körülmény, inkább növeli annak mértékét. Kivéve a kóros részegség állapotát, amely akár teljes büntetlenséget is élvezhet, viszont roppant nehéz a tüneteit hihetően produkálni. Aki mégis megpróbálkozik ezzel, az jó, ha tisztában van vele, hogy az ilyen egyén általában igen csekély mennyiségű alkoholtól kerül súlyosan tudatzavart állapotba, amelynek jellemzői az

énidegen, bizarr, gyakran színpadias, groteszk viselkedés, feltűnően kegyetlen cselekvés, majd hosszú, rendkívül mély – terminális – alvás és az előzményekre vonatkozó teljes emlékezetkiesés. Egyes szakírók szerint különösen családirrásnál jól bevált módszer ennek imitálása.

Az ittasságnak kiemelt jelentősége van a közlekedési bűncselekmények körében. Ha ilyen állapotban balesetet okoztunk, és nem tudjuk elkerülni az azonnali rendőri intézkedést, akkor már nagyon nehéz a dolgunk, hiszen a szondázás, majd az azt követő vérvétel eredménye a bíróságokon többnyire megdönthetetlen korpuszoknak számítanak. Ugyanakkor meglehetősen nehéz és rizikós elintézni, hogy ezek az igazságszolgáltatás útvesztőjében valahogy megsemmisüljenek vagy elveszenek. A regisztrált véralkoholszint kimagyarázására azonban megpróbálkozhatunk néhány ötletesebb védekezéssel.

A gyógyszerész úr az autójában hangosan nótázott, a „Ki tanyája ez a nyárfás” című dalt énekelte, s az igazoltató hatósági közeget kitörő örömmel, „hé öcsi!” megszólítással üdvözölte. A magas véralkohol szintet utólag azzal indokolta, hogy a visszeres lábait tiszta szesszel szokta dörzsölgetni, s a bőrén keresztül szívároghatott át – az úgynevezett ozmózisnak nevezett folyamat következtében – az alkohol.

Én, még zöldfülűként, a kirendelt védőm tanácsára azt mondtam, hogy miközben bort fejtettem át egyik hordóból a másikba, csúnya köhögési roham jött rám, s valószínűleg így nyelhettem le észrevétlenül azt a néhány kortyot. De nem hittek nekem, mert a szakértő szerint három liter bornak megfelelő alkohol volt a véremben...

A másik trükköm az lett volna, hogy a haverok tréfáltak meg, és a kólás poharamba két deci rumot öntöttek, amit gyanútlanul felhajtottam, majd az autóba ültem anélkül, hogy a hatását érzékelttem volna... De nem dőltek be ennek sem sajnos.

Az a tanítványom viszont igen ötletes volt, aki miután kidöntött egy-két lámpaoszlopot, gyorsan átmászott az anyós-ülésbe, és onnan kecmergett ki az időközben a nagy csattanásra a helyszínre érkezők szeme láttára. Védekezése szerint az alkalmi sofőrrel – aki az ütközés után hirtelenjében elszellett – korábban egy szórakozóhelyen ismerkedett meg, akit éppen azért kért meg arra, hogy szállítsa haza, mert ő már részeg volt, míg az alkalmi ismerőse természetesen színjőzan...

Hallottam, hogy valaki azt találta ki: a baleset után nyúlt a konyakos üveghez, ijedtében, a sokkos állapot bekövetkezésének elhárítása végett. De megbukott ezzel is, mert nem tudta, hogy ezt többszöri vérvétellel megcáfolhatják. Ugyanis az alkoholnak a vérben történő felszívódásához időre van szüksége, ezért ha tényleg a balesetet követően ittunk, a felszívódás még folyamatban van és a véralkohol görbéje emelkedő lesz. A korábbi alkoholfogyasztás esetén viszont már a szesz lebontási folyamata a szervezetben elkezdődik, ami csökkenő görbét mutat.

A feljelentés az életünkben egyik leggyakrabban előforduló jogi aktus. Tudni kell, hogy a büntető eljárás többnyire valakinek a feljelentésére, bejelentésére indul meg. Ügyelnünk kell arra, hogy lehetőleg ne legyen terjedős. Lássuk be, az időjárási frontoktól és migrénektől gyötört hivatalnok szellemileg képtelen egy oldalnál hosszabb íromány folyamatos átolvasására. De ehhez is be kell kávéznia. Próbáljuk meg tehát – bármennyire fáj is ez nekünk! – részletesen nem ecsetelni az életünk valamennyi felgyülemlett keserűségét, kezdve onnan, hogy a szomszédék kuttyája provokatív szándékkal mindig a mi lábtörlőnkre pisil, egészen odáig, hogy a kerítésünket egy viharos éjszakán arrébb csempészték legalább tíz centiméterrel, egyébként pedig állandóan az ablakunk alatt égetik el az összegyűjtött leveleket és gallyakat.

Mire érdemes odafigyelni? A haragosunkkal szemben jó módszer a névtelen feljelentés. Arra ügyeljünk, hogy feljelentésünkből lehetőleg ne tudjon senki ránk ismerni, és amit állítunk, az természetesen legyen nagy mocsokság, de legyen azért valamennyire hihető is. Vagyis ne vádoljunk azzal, hogy ő gyilkolta meg Kennedyt vagy Olaf Palme egykori svéd miniszterelnököt. Jó ötlet viszont, és sok bosszúságot lehet vele okozni, ha teszem azt, van egy nevelt leánya – sőt, az édes gyermek még jobb! –, azt állítani, hogy vele titokban nemi viszonyt folytat. Mi több, már teherbe is ejtette!

Esetleg rákenhetjük, hogy ő mérgezte meg, miután persze még meg is erőszakolta, a már évekkel ezelőtt elhunyt bérmakeresztanyját. Ha kis mázlink van, talán a vén spiné kihantolását is ki tudjuk eszközölni boncolás végett.

A névtelen feljelentésnél még egy fokkal jobb ötlet, ha egy másik olyan szomszédot jelölünk meg feladóként, akivel szintén haragban vagyunk. Így aztán szerencsésebb esetben lehetséges, hogy a kölcsönös meghurcoltatásukon túlmenően sikerül őket is jól összegrasztani.

Jó, ha tudjuk, a feljelentést nem lehet visszavonni. Tehát amikor a sértett már a hatósághoz fordult, többnyire nincs sok értelme vele egyezkedni, pénzt ígérni vagy fenyegetőzni. Esetleg megkísérelhető még arra rábeszélni, hogy próbálja meg magát kimagyarázni: rosszul emlékezett, nem mi szúrtuk őt hátba, hanem véletlenül magát sebezte meg a bal lapockáján, hagymapucolás közben. Aztán vagy elhiszik ezt neki, vagy nem... Túlzottan ne reménykedjünk, ennyire azért ők sem idióták. Mármint nem a rendőrök, az orvos-szakértők.

A büntetőtörvénykönyvben fellelhető bűncselekmények többsége az officialitás elve alapján hivatalból üldözendő, tehát elvileg nem is kell fel-

jelentést tenni annak érdekében, hogy az eljárás meginduljon. Példának okáért, ha megjelenünk egy kórházban, mert a tomporunkból néhány lövedéket kívánunk kioperáltatni, ne csodálkozzunk, ha a kíberek hamarabb megérkeznek, mint a kedves aneszteziológus nővér. A személyzetet ugyanis ilyen esetekben azonnali bejelentési kötelezettség terheli.

Persze, ha egyáltalán észlelik... Egyik sértettem a rendelőben vérző homlokkal, totál részegen megjelenve, erős fejfájásra panaszkodott. Bekötötték, jó begyógyaszereztek, de megröntgenezni elfelejtették. Csak a boncoláskor derült ki, hogy egy letört késpengevég volt a fejében. Amihez persze, anyám életére esküszöm, semmi közöm nem volt!

A feljelentéssel együtt célszerű a feljelentett elfogása és átadása is a bűnjelekkel, bizonyítékokkal együtt. Ilyenkor legalább van némi esély arra, hogy az elkövetőt a rendőrség nem szalasztja el. Vagy nem téveszti össze egy tök ártatlan emberrel. A törvények lehetőséget adnak ugyanis arra, hogy a tetten ért tettest bárki elfoghatja, és a hatóság kezére juttathatja. A nyomozó urak hálásak, mert nem kell szaladgálniuk, miközben javul az a bizonyos felderítési mutatójuk. Mert persze ezt az esetet is úgy könyvelik majd el, mintha az előállítóban ücsörgő, és már régen mindent beismerő gyanúsított még mindig ismeretlen lenne, és ők kapták volna el, és bizonyították volna rá a tettét, szorgos, kitartó szaglászással.

Ha valamilyen oknál fogva mégsem sikerülne a bűnös előállítása, akkor megpróbálhatjuk a bűnügyi vizsgálók tevékenységét egyéb módon támogatni. Persze nem úgy, ahogy a falfirkán: „Segítsd a rendőrség munkáját, verd össze önmagad!” Hanem megfelelő információkkal látjuk el őket. Például, ha a sarki talponállóban vitánk támad, a nézeteltérésünk lezárása után azonnal keressük fel a legközelebbi rendőrségi ügyeletet, és nevezzük meg azt a kórházat, amelyiknek az intenzív osztályára a minket megtámadó és bennünket súlyosan bántalmazó garázda huligánt beszállították. Ugyanis fontos, megszívlelendő arany szabály az is: rendszerint és többnyire annak van igaza, aki a feljelentést előbb teszi meg.

Figyelnünk kell arra is, hogy a feljelentésünket az illetékes hatósághoz nyújtjuk be. Mert erre kényesen ügyelnek. Egy rendes közhivatalban az az első, amit az alkalmazottakkal megtanítatnak: hová lehet az aktát áttenni. És nem csak az aktát. Az egyik – két megye határán lévő – tóban több hónapos felpuffadt vízi hullára bukkantak. Az egymással szomszédos rendőrkapitányságok emberei a foszladozó tetemet napokig lökdösték ide-oda, nehogy nekik kelljen kihalászni. Egy halálos közlekedési balesetnél a közlekedési hekusok éjszaka a megyehatár jelzőtábláját cipelték odébb, hogy az ügyet inkább a másik megye emberei helyszíneljék.

A nyomozás feladata valójában nem lenne más, mint a bizonyítékok összegyűjtése és vádemelésre alkalmassá tétele. De mik is tekinthetők a legfontosabb bizonyítékoknak?

E kérdés megválaszolásánál a Büntetőeljárás Törvényben felsoroltakat ne vegyük túl komolyan, mert az ott leírtakkal ellentétben, a gyakorlatban manapság is a legfontosabb a beismerő vallomás. A régmúlt évszázadokban ezt a bizonyítékok királynőjének nevezték és a beismerés kicsikarása végett kényszert, fenyegetést is alkalmazhattak. Ez volt az úgynevezett tortúra, vagyis kínvallatás. Miközben a vonatkozó paragrafusok időközben teljesen átalakultak, a korabeli felfogás azóta sem változott. A mai joggyakorlatban is csak erősen másodlagos a tanúk vallomása, még inkább a tárgyi bizonyítás és a szakértők.

Először is, nem igaz az a közhiedelem, hogy egy tanú nem tanú. A félreértés bizonyára onnan ered, hogy egyes polgári jogi ügyletek esetén, például a végrendeletnél, valóban jelentősége lehet a tanúskodók számának. Nem árt viszont tudni, hogy bizony egyre problémásabb és nehezebb a tanúkat, különösen a sértett-tanúkat eredményesen befolyásolni. A tanúvédelmi szabályok jelentősen megnehezítik, hogy a makacsabbaknak is a tudtára adhassuk, milyen – végső esetben a testi épségüket vagy az életüket is súlyosan fenyegető – kellemetlenségekre számíthatnak, ha a tárgyaláson is kitartanak a minket terhelő, teljességgel igaztalan állításaik mellett. Sajnos azonban többnyire a bíróságok sem olyan fejre esettek, hogy ne figyelnének fel a befolyásolásnak illetően, a tanú memóriazavarában megnyilvánuló jeleire.

Jóllehet az igazságszolgáltatás fórumain gyakran hangzik el a fenyegetően zord figyelmeztetés: „a hamis tanúzást a törvény szigorúan bünteti!”, ez azonban csak nagyon keveseket riaszt el attól, hogy szükség esetén az aktuális hazudozásokkal, szépitgetésekkel mellé ne álljanak a bajba jutott sógornak, komának, jó barátoknak. Ahogyan egyik szerető anyuka próbálta a perbefogott lányát megvédeni – finom distinkcióval ügyelve rá, hogy hamisan se valljon, miután magát a verekedést nem látta, de azért mindenképpen utaljon arra, hogy mégis csak az ő csemetéje volt a megtámadott: „Tisztelt bíró úr, ahogy kinéztem az ablakon, hát ott láttam a lányom az út közepén, picsán rúgva!...”

A tárgyi bizonyítékok közül a legfontosabbak az ujjlenyomat, a lábnyom (keréknyom), a különféle eszköznyomok, valamint a helyszínen felejtett tárgyak, például elkövetési eszközök. A felsoroltakból lehetőleg minél kevesebbet illendő, sőt ajánlatos a tett helyszínén otthagynunk. Nem biztos ugyanis, hogy nekünk is lesz akkora szerencsénk, mint annak a rablónak, akinek a látogatása után, a félelemtől még ugyan mindig remegő, ám a tisztaságot mindennél többre tartó háziasszony feltakarított. Felmosta a padlót, kidobta a csikkeket, sőt minden tárgyat igyekezett letörölgetni, amihez a hívatlan vendég hozzányúlt, nehogy a rendetlenségért megszólják őt a helyszíni szemlére érkező bűnüldözők...

Az okosok azt állítják, mint ahogyan nincs két egyforma pofon, a világon nincs két egyforma ujjlenyomat sem. Ezt a jellegzetességünket végig cipeljük az egész életünkön, igen nehéz tőle megszabadulni. Esetleg a kezünkkel együtt. Persze akkor lopni is lényegesen nehezebb. Bizonyos elszántabb egyének próbálkoztak és próbálkoznak ugyan műtéti megoldásokkal, bőrátültetéssel, hasonlóval, de tudtommal mindez ideig nem sok eredménnyel. Ám mindig vannak, akik a reményt nem adják még fel. Talán majd a génszűrés...

A modern kori bűnüldözés igen hatásos és veszélyes eszköze a DNS vizsgálat, amely akár egyetlen hajszál alapján is képes egyedi azonosításra. Persze erre is van ellenszer: a kopaszság.

A mai világban, amikor a bűnözés messze túllépett a manufaktúrális kereteken, és nálunk is gépesített lett, sőt nagyipari méreteket öltött, a nyomkövető kutyák alkalmazásának, vagyis akik a tettest a szaga alapján a bűncselekmény helyszínétől akár a lakásáig képesek követni, már koránt sincs akkora jelentősége, mint régebben. Ezért ezeknek az okos jószágoknak gyakorlatilag megszűnt a szerepük a bűnügyi felderítésben, lényegesen csökkentve ezzel az egész rendőrségi állomány átlagos IQ (intelligencia) szintjét.

De ha már az intelligencia került szóba, beszélni kell a bűnügyi védőkről is! Az ügyvédek a büntető eljárás nélkülözhetetlen, ám roppant haszontalan, sőt, nem egyszer irritáló kellékei. Aki már ült valaha is a vádlottak padján, tapasztalhatta, hogy miközben a védőnk az ártatlanságunkat, patyolat-tiszta lelkünket, makulátlan jellemünket emlegeti föl érces hangon és szívhez szólóan, a hatóság tagjai keresztretjvényt fejtve, vagy a következő ügyükre készülve mulatják az időt.

Okulásul lássunk egy ilyen „hatásos” védőbeszédet!

„Mélyen tisztelt Bíróság! Mi a fészkerben egyáltalán nem erőszakoltuk meg azt a hölgyet... A tényálladék megállapításánál ne a tucatnyi hamis tanúnak higgyenek, akik teljesen valótlanul azt állították, miszerint megvalósítottuk a vádbeli, valójában egyébként is csak gyermeteg csínynek minősülő szeméremszétszét, eme köztudottan ledér, fehérhajú nőszeméllyel szemben. Mentsék fel védencemet, ezt a becsületben megőszült, büntetlenül meghurcolt ártatlant!... Ha és amennyiben, feltéve, de meg nem engedve mégsem méltányolnák eme szent ember feltáró jellegű őszinte tagadását, nos, erre a nem várt esetre másodlagosan előterjesztjük azt a tiszteletteljes és alázatos kérésünket, kéréscskénket, hogy a lehető legenyhébb büntetést alkalmazzák velünk szemben...”

Ne dőljünk be azoknak az ügyvédi trükköknek, amelyeknek a célja a pénzünk kicsalogatása! Inkább próbáljuk meg mi becsapni őket. Amíg bent vagyunk az előzetesben, ígérjük nekik fűt-fát arra az esetre, ha kien-

gednek bennünket. Csak aztán könnyen úgy járhatunk, mint a következő párbeszéd alanya:

- Doktor úr, vigyen ki engem a fogdából, tegyen meg mindent ezért, a pénz nem számít!
- Hát lehet, hogy magának nem számít, de nekem igen! – replikázott a védő.

Szóval kétségtelenül gyakoribb az, amikor az ügyvéddoktor úr veri át a védencét. Van bizony néhány kedvelt, bevált módszerük. Már egy kezdő ügyvédjelölt is tudja: csak meg kell mutatni a Büntető Törvénykönyv idevágó paragrafusait. Sima kis lopásért elvileg akár több év is kapható. Viszont a gyakorlatban az első-büntényes zöldfülű akár büntetés nélkül megúszhatja. Csakhogy erről neki éppen azért, mert zöld a füle, fogalma sincs. Tehát amikor a kezdő kasszafúró érdeklődik a sorsa felől, a jogászdoktor úr az orra elé tolja a megfelelő paragrafust és sóhajtozva közli, nagyon-nagyon nehéz dolga lesz a bíróságon. A betojt betörő erre persze rendesen tejel. Aztán pedig boldog, hogy nem csukták be, és szilárdan hiszi, hogy ezt tutira annak a csodálatos védőbeszédnek köszönheti, amelyben az ügyvédje oly meghatóan ecsetelte a sanyarú gyermekkorát... Beválik az is, hogy a doktor úr elhitei: a rendőr, az ügyész, a bíró, mind pertu haver, puszijajtás. Egy évfolyamra jártunk az egyetemen, együtt voltunk katonák, falubeliek, sőt távoli rokonok vagyunk.

Az ügyvédnek három alapvető típusát ismerjük. A menő sztár-ügyvéd. Belvárosi iroda, börgarnitúra. Kikent, kifent, nagy csöcsű titkárnő. Whisky és ötcsillagos Napoleon a bárpulton, arany pecsétgyűrű, arany karkötő, arany cigaretta-tárca, arany szopókás cigaretta, arany szív..., illetve ez utóbbi mégsem... Az isten óvjon tőle! Nála a szimpla felvilágosítás honoráriumra vetekszik egy törzsgárdatag tanárnő havi keresetével. Egyszer a szegény ügyfél rimánkodott egy ilyennek:

- Kedves doktor úr, jogi tanácsra lenne szükségem.
- Ötven rongy tisztelt uram!
- Ingyen nem lehetne? Most nincs pénzem...
- Hát adok én magának ingyen is tanácsot, de az olyan is lesz...

A másik típus a zugügyvéd, korpás a haja, a szemei véreerek és mindig italszagú. Le lehet venni a lábáról akár egy üveg márkásabb piával is. Borraló helyett pedig megteszi a bor is. Ő az, aki mindig pénzzavarral küszködik, s ezért mindenféle simlis dolgokra könnyen rávehető. Fantomcégek bejegyeztetése, valótlan tartalmú vagy visszadátumozott szerződések ellenjegyzése...

A leggyakoribb persze az átlagügyvéd. Egy átlag irodaházban találhatunk rá, a harmadik emeleten, másik tizennyolc átlagügyvéd átlagirodája mellett. Ő az, aki szeretne minél előbb ugyancsak menő sztárügyvéd lenni, ezért akármit elvállal, amiben pénzt lát, belekap mindenbe, s valójában semmihez sem ért igazán. Az ügyei viszont – mert túl sokat vállal egyszerre – gyakran ütköznek, ezért állandó időzavarban szenved, egyik tárgyalóteremből futkos a másikba, lényegében mindenütt ott van, és még sincs sehol. „Bejelentkezik” a tárgyalásokra, aztán már el is szalad egy másikra. Legjobb esetben jelöltet küld maga helyett. Képzeljék el, az érdekünkben

milyen védőbeszédet mondhat egy ilyen ürge, ha csak a procedúra legvégére érkezik vissza... Ráadásul sokszor azt sem tudja, melyik tárgyalásán van éppen. A perbeszédében magabiztosan kijelenti: értékelje a Tisztelt Bíróság nyomatékos enyhítő körülményként, hogy a sikkasztást őszintén beismertük, és a kár is megtérült, holott éppenséggel mindent keményen letagadtunk, ráadásul nem is sikkasztással, hanem liliomtiprással voltunk megvádolva.

Mire jó hát mégis az ügyvéd? Valójában az egyik fő feladata a rábízott ügyeinkben a törvényi kiskapuk megkeresése lenne, amit némelyik meg is tesz, de leginkább és többnyire a saját érdekében, hiszen a kijátszható jogszabályokat is az ő garnitúrája találja ki. Pontosabban az a hatalmi jogászelit, amelyiknek miután sikerült megszédnie magát, egy-egy ilyen „joghézag” kihasználásával, akkor zajos kampányba kezd a kérdéses „törvénysértő” rendelkezések megváltoztatásáért.

Magukról a kiskapukról ezenkívül nincs is túl sok mondanivalóm, hiszen ezek természetüknél fogva mindig változnak, s mire valahol, fáradtságos munkával mi is megtalálnánk egyet-egyét, azokat többnyire vagy bezárták, vagy már mindenki ismeri, így nagyot semmiképpen nem kaszálhatunk rajta

Fontos tudnivaló az is, hogy, ha már végképp nem tudjuk az időt tovább húzni, s eljön a tárgyalásunk napja, hogyan viselkedjünk a bíróság előtt! Ma már a bíróságok többségét marcona kopasz cerberusok vigyázzák, olyan őrző-védő magáncégek alkalmazottai, amelyeket levitézlett vagy nyugdíjas főrendőrök alapítottak. Legtöbb helyen a bejáratnál biztonsági kapukat és átvilágító berendezéseket is beszereltek, amelyeknek a rendelkezése a veszélyes eszközök, főként különféle fegyverek kiszűrése lenne. Ehelyett azonban leginkább az oda látogatók zaklatására szolgálnak, hiszen kevés aprópénzre vagy kulcsesomóra, műfogra, de már a nadrágszjív fémes csatjára is észvesztő sípolással reagálnak, intézkedésre serkentve ezzel a kigyúrt éber öröket.

Na de, ha gond nélkül átvészeltük a bejárat ellenőrzést, akkor újabb nehéz feladathoz érkeztünk: a többemeletes folyosórengetegben megtalálni azt a tárgyalótermet, ahová behívtak. A bűnök eme zsúfolt pályaudvarán, a recsegő mikrofonok sűrűjében, nem könnyű eligazodni, hol szólítanak majd éppen minket.

Fontosak az első benyomások. Öltöny, nyakkendő nem kötelező. Ez nem lagzi vagy ballagási ünnepség. Ám vannak minimális elvárások. Strandpapucs, rövidgatya, baseballsapka, kereplő, dob, petárda nem megengedett. Fogjuk föl, ez nem is focimeccs. Fülbevalót, orrkarikát, egyéb testékszereket úgyszintén nem javaslok. Az öltözékünk legyen az alkalomhoz illő, ami annyit jelent, hogy mindenképpen álljon szinkronban a vádiratunkban foglaltakkal. A férj-gyilkos feleség ne hordjon kihívó ruhát semmiképpen, még akkor sem, ha fiatal és csinos. Ugyanez vonatkozik az

adócsalóra és a leányfuttatóra. A bigámiával vádolt széltoló pedig végképp nem baj, ha úgy néz ki, mint egy hajléktalan. Vagy jobbik esetben, mint egy veszteséges temetkezési vállalkozó. Így a vád nehezebben lesz hihető.

Amikor először belépünk a tárgyalóterembe, már abban a pillanatban vegyük figyelembe, hogy itt minden körülmények között a Tisztelt Bíró Úrnak kell engedelmességnünk, mindig csak azt tegyük, amit ő megenged. Az isten szerelmére, a kezeinket ne dugjuk zsebre, és nehogy rágózzunk! Ezek a legnagyobb vétkek, amiket a törvényszéken elkövethetünk...

Aki még nem járt tárgyalóteremben, sokszor esik abba a hibába, hogy miután nem tudja, hol a helye, ide-oda téblábol, máris kivívva ezzel a bíróság hangos nemtetszését. Ezt elkerülendő, ejtsünk néhány szót Iustitiának eme templomáról. Amikor beléptünk, álljunk meg szemben a bíróság tagjaival, lehetőleg ne túl közel, de ne is túl távol. Legtöbb helyen a bírói pulpitus előtt egy farács található, kihallgatásunk közben ez előtt kell tartózkodnunk. De az istenért, ne támaszkodjunk neki, és ne könyököljünk rá semmiképpen, mint egy talponállóban!

E rács mögött található a vádlottak padja, ezen foglaljunk majd helyet, egyedül, vagy társainkkal együtt, de csak akkor, ha erre engedélyt kapunk. Miután pedig leültünk, ne vessük el magunkat, mint holmi kanapén a báránónk kandallója előtt, s ne tegyük a lábunkat keresztbe, és a karjainkat se fonjuk egymásba. Ezek szintén súlyos vétkek! Azt gondolom, azt már említenem sem kell, hogy ne itt fogyasszuk el a tízórainkat.

A bíróság illendő megszólítása minden esetben: „Tisztelt bíróság!”, esetleg „Tisztelt bíró úr (bírónő)!” Még véletlenül sem mondjunk olyat a velünk szemben trónoló szigorú matrónának, hogy „Hölgyem”, vagy „Asszonyom”, pláne, hogy „Kiskegyed”, vagy „Naccsád”, és ne essünk túlzásokba olyképpen sem, hogy „Igen tisztelt”, „Mélyen tisztelt”, sőt: „Igen mélyen tisztelt”, stb. Az ilyesféle jelzőket legfeljebb egészen öreg és már egészen elhülyült ügyvédek engedhetik csak meg maguknak.

Az ülésrend és az alapvető viselkedési szabályok tisztázása után megkezdődhet az érdemi tárgyalás. Először a bíró megállapítja a fontosabb adatainkat, a személyi igazolványunk és kikérdezésünk alapján. Vigyázzunk, az ítélezők már itt valamilyen véleményt alkotnak rólunk! Ha a szerencsétlen együgyűt akarjuk játszani, erre már most jó lehetőség kínálkozik. Arra a kérdésre, „milyen a családi állapota?” ostobán adekvát válasz, hogy „köszönöm jó!”

Másik lehetőség az értetlenkedésre rögtön a vád ismertetését követően adódik. A személyi adatok kikérdezése után az ügyész felolvassa azt a vádiratot, amelyet korábban a bírósági tárgyalási idézéssel már egyébként kézbesítettek részünkre.

Bíró:

– Megértette-e kérem, hogy mivel vádolja Önt az ügyészség?

Vádlott:

– Egyáltalán nem értettem meg, tisztelt bíróság, hogyan vádolhatnak ilyesmivel, hiszen én még a környékén sem jártam annak a banknak!

Bíró:

– Nem azt kérdeztem, hogy egyetért-e a vádirattal, hanem, hogy megértette-e, mi a vád maga ellen?...

Mindezek után ártatlanságunkat hangoztatva bárgyú önérzetességgel tiltakozhatunk még csöppet, de nagyon ne erősködjünk, ne feszítsük tovább a húrt, hanem egy idő után kérjünk elnézést, hogy a tisztelt bíróság kérdését ilyen ostobán félreértettük. Aztán többször jelentsük ki, hogy azért viselkedünk így, mert még soha nem voltunk ilyen helyen, még tanúként sem, és persze mérhetetlenül meg vagyunk illetődve.

Kihallgatásunk közben, ha egy-egy kérdés váratlanul ér bennünket, soha ne adjunk elhamarkodott válaszokat. Ilyenkor mindenképpen jól jön hát egy kis elbambulás, ne értsük meg azonnal a feltett kérdéseket. Ennek csupán az a veszélye, hogy, ha nem csináljuk elég hihetően, egy idő után rájöhetnek, hogy egyszerűen csak mellébeszélünk és ködösítünk. Ezért azt javaslom, inkább dobjuk be a náthás figurát, ami annyit jelent, hogy ha kényesebb szituáció adódik, többször is komótosan fújjuk ki az orrunkat. Ez a cselekvés leplezheti zavarunkat, és időt ad a megfelelő válaszlehetőségek átgondolására.

A nagyothallást is jó! Szinte lehetlenné teszi a normális kommunikációt, ezáltal azt is, hogy valamilyen trükkös kérdéssel csöbe húz hassanak. Ráadásul a folyamatos ordítózás miatt az egész eljárás még a legszigorúbb bírónál is veszít a méltóságából, komolyságából.

A dadogás is hatásos lehet. Igaz, csak ezt jóval nehezebb életszerűen eljátszani, ráadásul fennáll a veszélye annak, hogy felbosszantanak, miáltal kiesünk a szerepünkből, és váratlanul folyékonyan káromkodni kezdünk.

Persze a lényeg, hogy a tárgyaláson, függetlenül attól, hogy hülyét játszunk, süketet vagy beszédhibásat, viselkedjünk mindvégig úgy, mint hajdanán az elemiben. Ha a tanító bácsi, akarom mondani a tisztelt bíró úr humorizálni méltóztatik rajtunk, vagy különösen, ha valamelyik vádlott cimboránkon, nevethetünk egy icipicit, de ne vigyük túlzásba, a hangos tetszésnyilvánítás: röhögés, nyerítés már semmiképpen nem megengedett, ellenhatást válthat ki.

A már eddig elmondottakból is kiviláglik, hogy a tárgyaláson, az eljárás korábbi szakaszaival ellentétben kiemelten fontos szerepe van az élöbeszédnek és a konzekvens viselkedésnek. A tárgyalóteremben már jóval

nehezebb a kavará, mellébeszélés, és ha nem vagyunk elég óvatosak, bizony könnyen kiderülhet az igazság. Tanácsosabb tehát lehetőleg minél kevesebbet beszélni. Különösen, hogy esetenként még az azonos érdekű felek között is kommunikációs zavarok keletkezhetnek.

Az ügyvéd úr, a védenca bűnét valamennyire enyhítendő – gondolván, csekélyebb a vétsége, ha egy teljesen elhagyatott épületbe ment be – imígyen próbálta faggatni őt:

– Ugye, lakatlan volt az a ház?

– Dehogyan volt az lakatlan doktor úr! – reagált a vádlott. – Hiszen a lakatot én vertem le róla.

A védő azon a tárgyaláson már nem kérdezett többet.

Mindenesetre az előbbi példa jól szemlélteti azt is, hogy a kérdésfeltevés gyakran alkalmas a válaszoló befolyásolására. Az ilyen és ehhez hasonló megfogalmazású kérdezősködés ősrégi prókatori praktikának számít: „Ugye, nagyon megbánta?”, „Ugye, nem akarta?”, „Ugye, csak belesodródott?”, és így tovább...

Na, de immáron eljutottunk az egész büntetőeljárás koronájáig, az ítélet-hirdetésig! A tárgyalásnak kétségtelenül a legfontosabb és legünnepélyesebb aktusa az, amikor a bíróság „a Köztársaság nevében” megpróbál igazságot tenni. Az esemény ünnepélyességét növeli, hogy a rendelkezéseket mindenkinek állva kell végighallgatnia. Ilyenkor egy teátrális eljárással okozhatunk ugyan még némi galibát, de higgyék el, a döntést ez már egyáltalán nem befolyásolja...

Az ítélet, érdemét tekintve többnyire kétféle lehet, elmarasztaló és fellebbező. Természetesen az utóbbi jóval ritkább, száz bünesetből háromszor-négyszer fordul elő. Nem csoda, hogy ilyenkor aztán általában igen nagy az öröm. Hát még, ha le is voltunk tartóztatva, és ott a tárgyaláson veszik le rólunk a bilincset! Velünk legutóbb az történt, hogy a szabadulásunk öröme rendezett buliban összeverekedtünk, s másnap reggel már sajnos megint a rács mögött ébredtünk...

Az ítélet indokolása után a bíróság tájékoztatja a feleket arról, hogy három lehetőségük van: a tudomásul vétel, a fellebbezés vagy három nap gondolkodási idő. Nem szükséges jogilag egészen precízen kifejezni az egyet nem értésünket. Fellebbezésnek kell tekinteni a kihirdetett döntés bármilyen kritikáját, így akár azt a kijelentésünket is, hogy „Köcsögök, húzzatok el!”

Az ítélezési gyakorlat ismeretében eléggé nyilvánvaló, hogy ha végképp úgy döntöttünk, a bűn útjára lépünk, akkor érdemes minél nagyobbat elkövetni, mert a büntetésünk viszonylagosan annál kisebb lesz. Egy tyúktolvaj vagy egy rapsic büntetése az általa okozott sérelemhez képest jóval súlyosabb, mint egy becsődölt főgórée. Amíg ugyanis az orrvadászat fo-

lyamatának lényegét az elsőfokú bíróság is könnyen felfogja – ez meglőtte, ez hazavitte, ez megnyúzta, ez megfőzte, ez az iciripiciri orgazda pedig mind megette... –, addig egy auditált mérlegű, különféle számlaosztályokkal, számlaösszefüggésekkel, felügyelő-bizottságokkal, könyvvizsgálókkal tarkított ál-brókercég többmázsányi irathalmazában eligazodni már jóval nehezebb, ha ez egyáltalán sikerül.

Persze, a bűnözői pályánkon a büntetés megúszására az lenne a legbiztosabb megoldás, ha a *quod licet Iovi, non licet bovi* – amit szabad Jupiternek, nem szabad az ökörnek – ősi jogelve útmutatása nyomán az ökrök széles táborából sikerülne a Jupiterek közé bekerülni, ahol már nem a gazzettelt elkövetőit teszik hűvösre, hanem azt, aki ezt szóvá teszi. De hát ez a lehetőség mindig nagyon-nagyon keveseknek adatik meg...

A bírósági ítélet legfontosabb része a büntetés kiszabása. A főbüntetések a szabadságvesztés és a pénzbüntetés. A halálbüntetés ma már csak korosabb ügyészek és börtönparancsnokok nosztalgikus emlékképeiben él. Alig néhány évtizede még valamennyi, magára valamit is adó börtönünkben rendszeresített helye volt az akasztófának, ahol hajnaltájt a hóhér a halálraítélt nyakába tette – ahogy az alvilági zsargonban hívták – az „állami nyakkendőt”. Feltételezem, ezek a kiszolgált bitófák ma is megvannak, valahol a padlásokon porosodnak, hacsak időközben ki nem selejtezték őket. Bár ez nem valószínű, a hivatalnokok előrelátóbbak ennél. Hiszen sosem lehet tudni, mikor lesz megint szükség ezekre, minekutána a halálbüntetés visszaállítását sok becsületes keresztény érületű honpolgárunk szorgalmazza jelenleg is, növekvő vehemenciával és hangerővel. A jelszavuk valami olyasmi: inkább akasszanak fel száz ártatlant, semmint, hogy egy bűnös is megúszhassa.

A szabadságvesztés-büntetés lehet felfüggesztett és a végrehajtandó. A felfüggesztettet általában akkor szabják ki, ha nem teljesen biztosak a bűnösségünkben. A végrehajtandó szabadságvesztésnek két változata van, az életfogytig és a határozott ideig tartó.

A jogtudorok és a politikusok közül is sokan meg vannak győződve arról, hogy a büntetések mértékének növelésével – és a rendőrök számának szaporításával – a bűnözés csökkenthető. Erről jut eszembe, a középkori Moszkvában a város főterén tolvajokat akasztottak, mialatt az ott bámészkodókat egy tolvajbanda módszeresen kizsebelte...

Előadásom vége felé közeledve, ejtsünk néhány szót a börtönökről, azok sajátos kultúrájától!

A börtönbéli szubkultúra legfontosabb eleme a folyamatos és intenzív tapasztalatsere, a továbbképzés, ahol megvitatjuk, mit csináltunk rosszul, ötletek hangzanak el, mit kéne legközelebb másként. Nemegyszer az idebent kötődő barátságok talaján a jövődöbéli bűnöző csoportok is itt szerveződnek meg.

Egyes zárkákban esténként különös játékok folynak. Fordított bírósági tárgyalások. Ahol mi szolgáltunk igazságot, s mi bíraskodunk, a vádlóink

felett. A szokás szerint nem is a bírót játszó húzza ilyenkor a legrövidebbet, hanem az, akinek az ügyészi szerep jutott. Ő az a cellalakó, akit aznap néhány óráig az egész zárka szekírozhat, piszkálhat, s mintegy pótcselekvésként kitölthetik rajta a hatalom iránt érzett gyűlöletüket és bosszújukat. Időnként, mint minden jó családban, itt bent is sor kerül kisebb-nagyobb összezőrdülésekre is, amelyeket, a börtön-etikett szerint többnyire egy az egyben játszanak le az érdekeltek, bandázssal, vagyis a kezeikre csavart törölközővel, hogy a mérkőzésnek azért lehetőleg ne maradjon látható nyoma, mert azt vizsgálat követi. És sajnos nem mindig hiszik el, a zárkátársak egyöntetű állítása ellenére sem, hogy az ágyszomszédunk azért tört el az állkapcsa és szenvedett el belső vérzéseket, mert éjjel rosszat álmodott, és leesett az ágyáról.

Az összetűzésnek egy alattomosabb változata, a „plekni”, vagyis például zuhanyozás közben, kihasználva, hogy a nagy gőzben alig lehet látni valamit, valamelyik haragosunknak behúzzunk egy jó nagyot.

Tisztelt hölgyeim és uraim, tisztelt leendő cellatársaim! Az előadásom végéhez értem. Köszönöm figyelmüket. Az utószó, pontosabban az utolsó szó jogán már csak annyit: bízom abban, hogy tudtam önöknek valami újat nyújtani, és remélem, az itt szerzett ismereteiket a jövőben eredményesen tudják majd hasznosítani, akármelyik oldalán állnának is a bűnnek és az igazságszolgáltatásnak. Mert azt sose felejtsek el: mindig a rablóból lesz a legjobb pandúr. Vagy pandúrból a legjobb rabló? Vagy igaz ez is, az is? A fene se tudja. De bocsánat, be kell fejeznem, hamarosan következik a vilányoltás.